

MUNI
ARTS

Organizace semináře

Martin Březina

brezina.martin@phil.muni.cz

Ústav českého jazyka FF MU

PLIN007 Od stč. k nč. (jaro 2024)

19. 2. 2024

podmínky ukončení

- **ústní zkouška**
 - transkripce textu
 - analýza textu

organizace semestru

státnicové otázky (Bc.)

Arabic (1–4)

Historie češtiny a její teritoriální diference

1. Čeština v rámci slovanských jazyků, vývojové fáze češtiny.
2. Vývoj fonologického systému češtiny od roku 1000 do roku 1400 – staročeské přehlásky, vývoj /r/ a /l/ sonans, vývoj pobočných slabik, pračeské depalatalizace, změna /dz' > z'/, změna /g > γ > h/, asibilace ve staré češtině, hlavní historická depalatalizace, výslovnost stč. /v/, hlásky v proudu řeči.
3. Vývoj fonologického systému češtiny od roku 1400 do současnosti – rozvinutí jotace a labializace, diftongizace a monoftongizace, úžení /é > í/, změna /aj > ej/, změny /šč > št/ atd.
4. Teritoriální stratifikace národního jazyka jako výsledek historického vývoje češtiny – nástin českých dialektů; nivelizační procesy, interdialekty a obecná čeština; teritoriální diference v užívání spisovné češtiny.
5. Jazykovědná pracoviště Ústavu pro jazyk český AV ČR v Brně – dialektologické a etymologické oddělení, jejich zaměření a hlavní práce.

Roman (III–V)

Morfologie derivační a flektivní

1. Morfém, kombinatorika morfémů – kořeny vs. afixy, typy afixů; kompozicionalita, produktivita, rozdíl mezi kořenem a kmenem, alomorfe (supletivní alomorfy a jejich distribuce, fonologicky podmíněné alomorfy, morfolozické alternace).
2. Slovní druhy – kritéria klasifikace (morfolozická, syntaktická, sémantická); číslovky a participia z hlediska slovního druhu / slovnédruhového přesahu.
3. Substantiva – gramatické kategorie substantiv; deklinační paradigmata/typy, pádový synkretismus / pádová homonymie (uvnitř paradigmát a mezi nimi); diachronní **vývoj** deklinačního systému, kmenový vs. rodový princip, vliv slovotvorné utvářenosti substantiv na zachování deklinačních typů a podtypů.
4. Adjektiva – typy deklinace (složená, jmenná, smíšená deklinace posesivních adjektiv) a její diachronní **vývoj**; sémantické typy adjektiv a jejich vliv na stupňování.
5. Slovesa a konjugační systém – gramatické kategorie sloves, finitní a nefinitní tvary, syntetické a analytické formy; konjugační paradigmata / slovesné třídy, variantní/dubletní formy; **vývoj**ové tendence v konjugaci.

organizace semestru

harmonogram

#	datum	téma	cvičení
1	19. 2. 2024	1a čeština v rámci slovanských jazyků , vývoj slov. jazyků	
2	26. 2. 2024	1b vývojové fáze češtiny	nejstarší české texty, určování stáří
3	4. 3. 2024	grafické systémy češtiny, metody přepisu	porovnání rukopisů
4	11. 3. 2024	2 hláskosloví I (~ do r. 1400)	kramářské písně
5	18. 3. 2024	3 hláskosloví II (~ po r. 1400)	kuchařky
6	25. 3. 2024	4 dialektologie (základ)	lékařské knihy
	1. 4. 2024	Velikonoční pondělí	
7	8. 4. 2024	Va slovesa: přítomní tvary, vývojové trendy	evangelium
	15. 4. 2024	Reading week	
8	22. 4. 2024	Vb systém minulých časů, vyjadřování budoucnosti apod.	žaltáře
9	29. 4. 2024	III vývoj deklinačního systému substantiv	právní knihy
10	6. 5. 2024	IV vývoj adjektiv	satiry
11	13. 5. 2024	zájmena a číslovky	
	20. 5. 2024	FASL?	

doporučená literatura

studijní literatura

Historická mluvnice češtiny – překlenovací seminář

Pavel Kosek

Masarykova univerzita
Brno 2014

pravopis, hláskosloví

Historická mluvnice češtiny I

Pavel Kosek

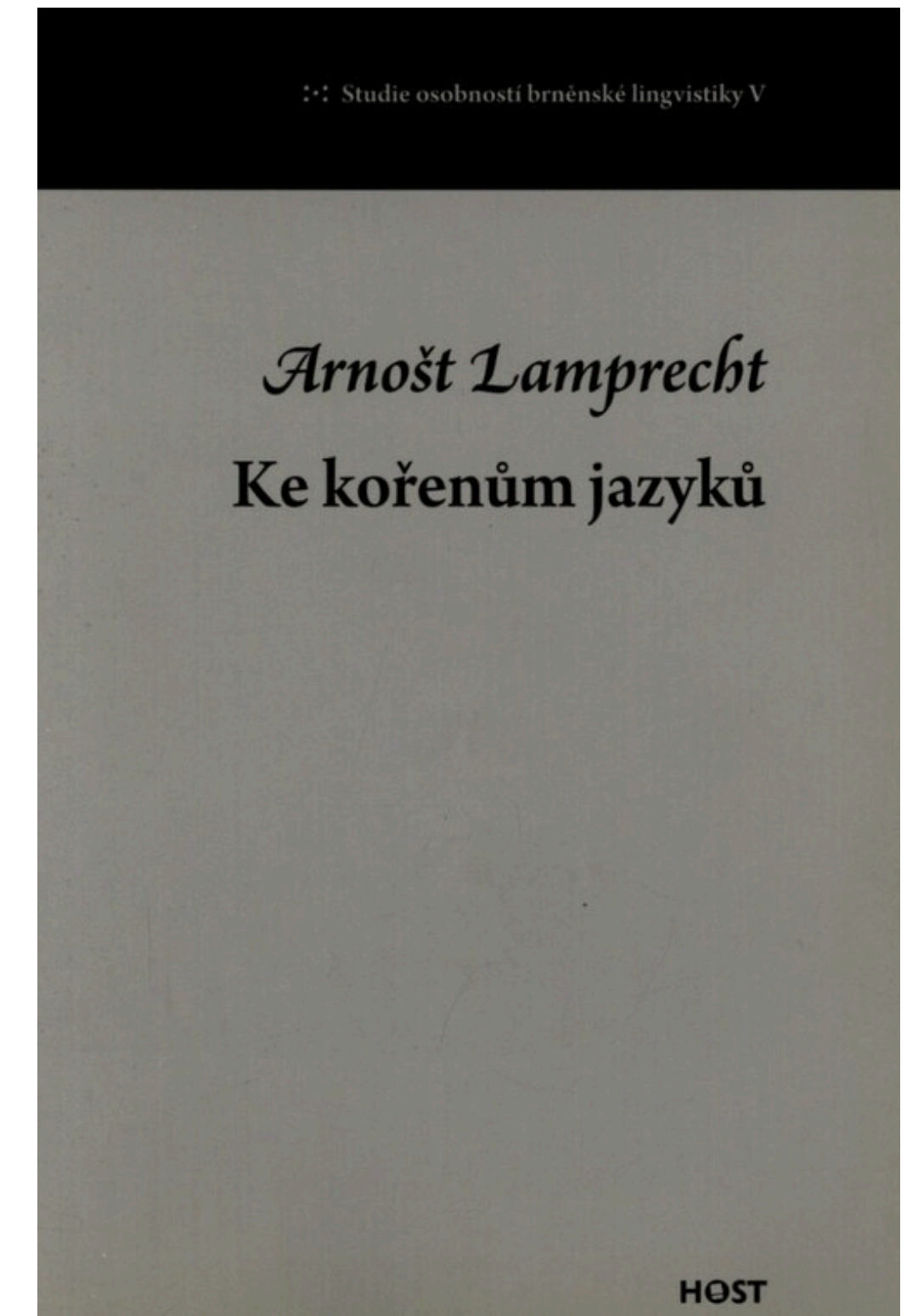
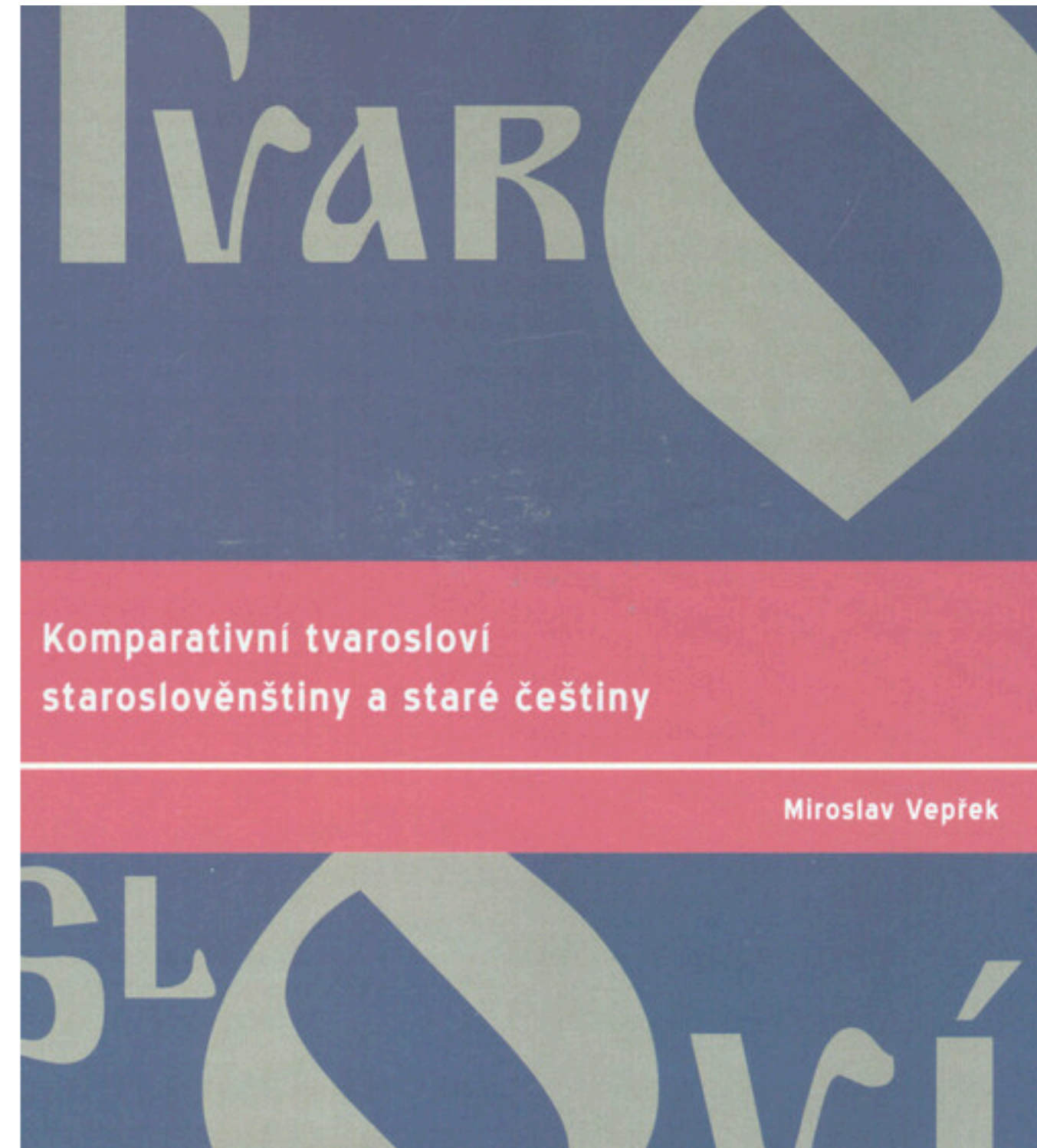
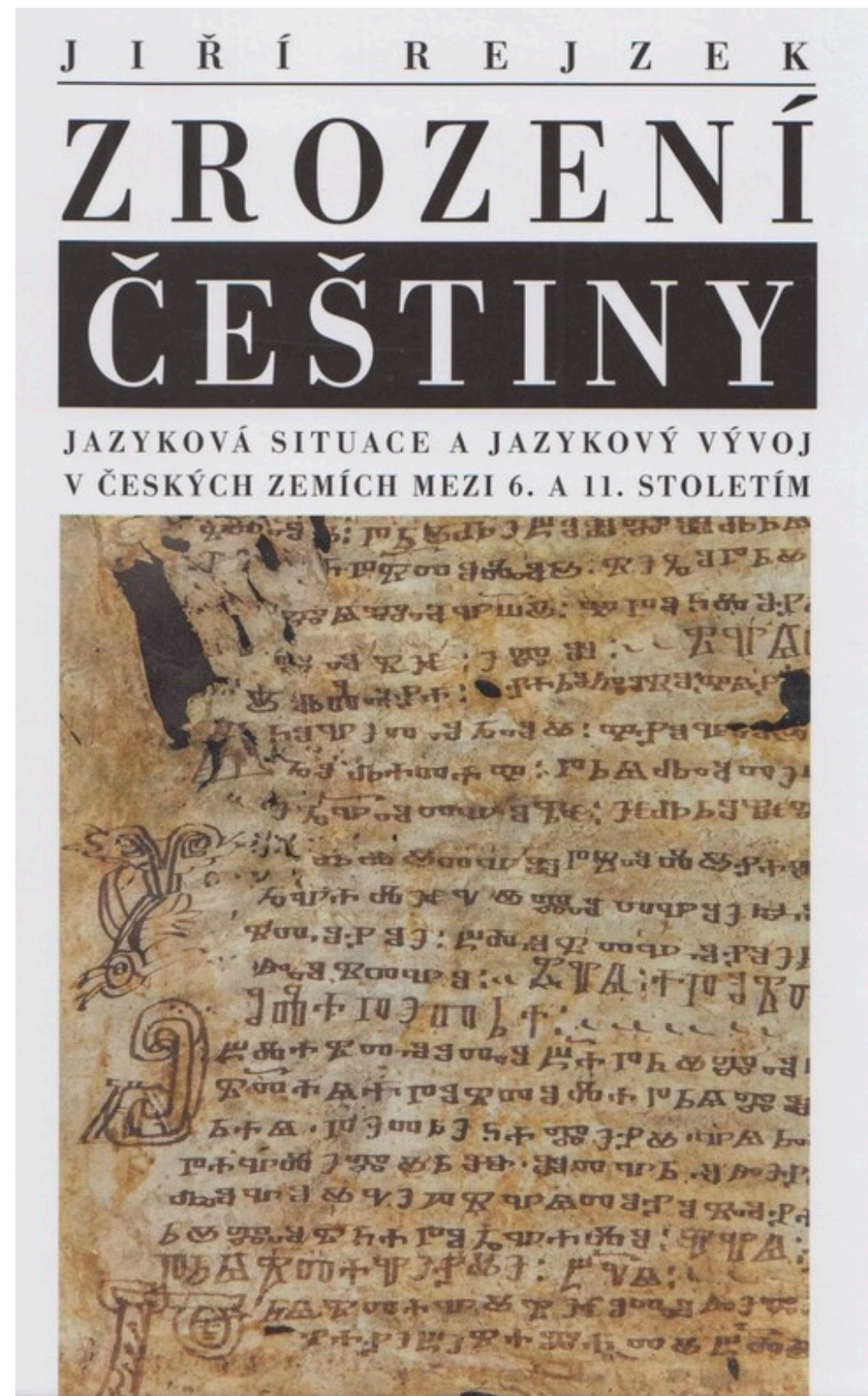
Masarykova univerzita
Brno 2014

morfologie

doporučená literatura

pro zájemce o obor

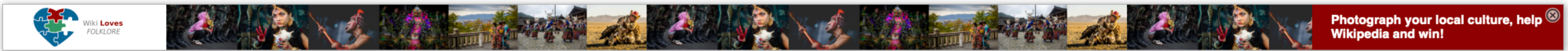
- Main Page
- Community portal
- Requested entries
- Recent changes
- Random entry
- Help
- Glossary
- Donations
- Contact us
- Tools
- What links here
- Related changes
- Upload file
- Special pages
- Permanent link
- Page information
- Cite this page
- Get shortened URL
- Download QR code

- Print/export
- Create a book
- Download as PDF
- Printable version

- Visibility
- Show other boxes
- Hide synonyms
- Show quotations

- In other languages
 - Čeština
 - Deutsch
 - Español
 - Français
 - Bahasa Indonesia
 - Polski
 - Português
 - Русский
 - 中文
- 🌐 27 more

If you have time, leave us a note.

kůň

See also: **Appendix:Variations of "kun"**

Contents [hide]

- 1 Czech
 - 1.1 Etymology
 - 1.2 Pronunciation
 - 1.3 Noun
 - 1.3.1 Declension
 - 1.4 Noun
 - 1.4.1 Usage notes
 - 1.4.2 Declension
 - 1.5 Noun
 - 1.5.1 Declension
 - 1.6 Related terms
 - 1.7 See also
 - 1.8 Further reading

Czech [edit]

Etymology [edit]

Inherited from Old Czech *kóň*, from Proto-Slavic **koňь*.

Pronunciation [edit]

- IPA^(key): [ˈkuːɲ]
- audio 0:01
- Hyphenation: kůň
- Rhymes: –uːɲ

Noun [edit]

- kůň** *m anim*
- horse [synonyms ▲]
Synonyms: oň, komoň

Declension [edit]

Declension of *kůň* (soft masculine animate quant-alt) [show ▼]

Noun [edit]

- kůň** *m anim* or *m inan*
- something inanimate that resembles a horse:
 - (*informal*) knight (chess piece) [synonym ▲]
Synonym: jezdec
 - (*gymnastics*) pommel horse

 Czech Wikipedia has an article on: **kůň**

Vokabulář webový

Webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny

Co je VW

Aktuality

Slovníky staré češtiny

Korpusy

Edice

Mluvnice

Digitalizované slovníky

Odborná literatura

Audioknihy

Zdroje

Nástroje

Kontakty a odkazy

Připomínky

Jak citovat

Jak hledat

jednoduché hledání

pokročilé

kůň

Hledej

řadit retrográdně

[Elektronický slovník staré češtiny \(ESSČ\)](#)

[Index Slovníku staročeských osobních jmen Jana Svobody \(IndexSvob\)](#)

[Staročeský slovník \(StčS\)](#)

[J. Gebauer, Slovník staročeský \(GbSlov\)](#)

[Malý staročeský slovník \(MSS\)](#)

[F. Šimek, Slovníček staré češtiny \(ŠimekSlov\)](#)

[dobové slovníky starší češtiny \(Veleslavín, Rosa, Vusín, Pohl, Dobrovský, Jungmann, ...\)](#)

generální heslář (1)

fulltextové hledání (153)

[kůň](#) | [ESSČ](#) | [GbSlov](#) | [MSS](#)

kůň, koně m.

- kuň, velké bezrohé kopytnaté zvíře živící se rostlinnou potravou
morský kůň velké zvíře žijící ve vodě, zvl. hroch n. některá velryba ap.
morský kůň vodní tvor připomínající vzhledem koně: (A) velké zvíře živící se rostlinnou potravou, zvl. hroch n. některá velryba; (B) mořský koník („zidrach“)
- kuň, domácí zvíře používané zvl. k jízdě a k tahu; též fig.
- astr. souhvězdí Pegasa

Sr. oř. – Dolož. též jako vl. jm. pomístní. – Ad 3: nejisté, jen u Klareta v kapitole De rebus ecclesiasticis. – V dokladu *koně vomanového Apat* 199a jde o omyl za *kořene*

Autor: Petr Nejedlý

Zdroj: [Elektronický slovník staré češtiny](#). Praha, oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2006–, přístupné online: <http://vokabular.ujc.cas.cz> (verze dat 1.1.24, citován stav ze dne 16. 2. 2024).

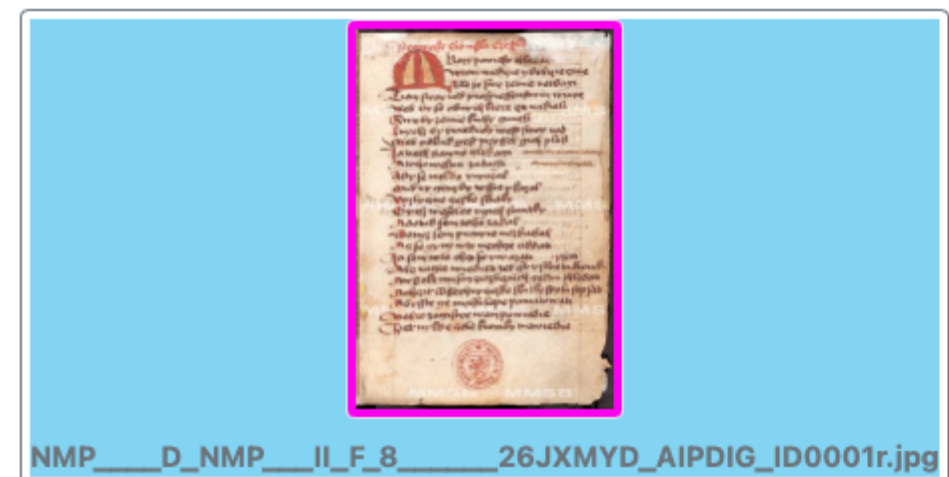
Připomínky

kůň, -ě, masc., *kuň, Pferd*; stsl. *koňь* equus. — Neroďte býti jako kon a mezk sicut equus *ŽWittb.* 31, 9, jako kon a mezh *ŽKlem.* tamt. — (Hospodin) kon a wfydaczie uvrhl u moře equum *ŽWittb.* Moys. 1, kon i jězdce jeho uvrhl jest u moře *Mus.* Ex. 15, 21 (místa stejná). I viděl s. Jan pod tú prvú pečetí kon biely *ŠtítMus.* 126^b; pod tú třetí pečetí viděl kon černý tamt.; pod čtvrtú pečetí viděl bledý anebo plavý kuon t. 127^a. *Řka* (Alexander): Ach, kda jest tomu býti, jakž bych já svůj kon okročil *AlxV.* 170. Kovář... když komu kon ukuje *Hrad* 132; dobře sem tvój kon ukoval tamt. Jenž oděl v drahé oděnie svůj kon t. 99^b. Potom ten kuon odvedl *Cassius Ezop.* 188^b. Smil Světlický zabodv kuň... *VelKal.* 125. — Jeden Hřek... náhlým skokem na kon vsede *AlxM.* 6, 2, *na kón vsiesti, vsaditi atp.*; na kuň wšyfti *VelKal.* 27; jižto sú vsedali na konie ascenderunt equos *ŽKlem.* 75, 7, vsedali na konye *ŽPod.* tamt.; vsadivše ho na knížecí kuň *VelKal.* 137. Tehdyže král z Macedonie ješče tak, nessada f konye, vzmluvi a řka atd. *AlxŠ.* 2, 13, *s koně ssiesti*; (třie králi) s svých konyu ssedechu *Hrad.* 68^b, t. j. s koní (konyu psáno zvratnou analogií). — S konhem *DalH.* 30. — Dva konie *Pr. pr.* 248. Se dvěma konyoma *Štít. list.* 1373 *Klitus* s *Artofilem* ... spadesta komna přes vazy *AlxV.* 1581. — Kony byli i dřeve, než byl svatý *Štěpán Štít. uč.* 60^a, t. j. koni. Kony jeho equi *Pror. Isa.* 31, 3, *Ol. Hab.* 1, 8. Ručejší orlic koni jeho *Pernšt.* *Jer.* 4, 13; koni črvení t. *Zach.* 1, 8. Komuž duom a kony stojí, nelze jemu chudu býti *GestKl.* 28. (Na voze), jehože tiehniechu čtyřie koň

Project PERO OCR

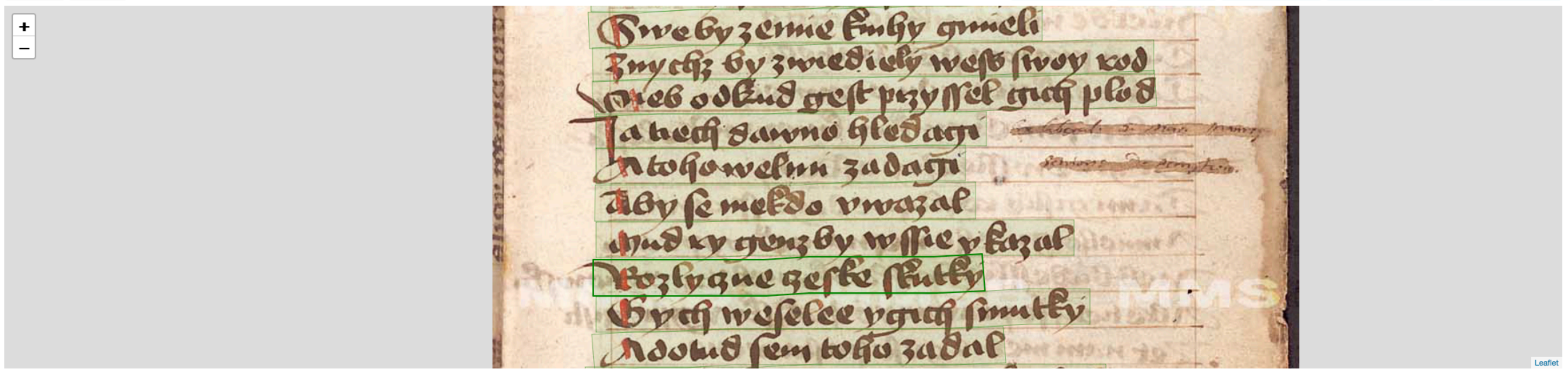
Document name: Dalimil_Pinvička_1r

NMP__D_NMP__II_F_8__26JXMYD_AIPDIG_ID0001r.jpg

← Back Next →

Export PAGE Export ALTO Export TEXT Export IMAGE Show Suspect Lines

+
-

Aby se nekdo vwazal ✓
 mudry genzby wśie vkażal ✓
 Rozlyczne czelke skutky ✓
 Gych wefelee ygich smutky ✓

Leaflet

cíle předmětu

- setkání s cizím jazykem
- *zákonitosti* vývoje jazyků
- přehled o vývoji pravopisu, hláskosloví a morfologie češtiny
- vysvětlení idiosynkretismů/alternací... v nové češtině
 - <být> — <bít> [bi:t], <mladý> [mladi:] — <mladí> [mlaji:]
 - <kůň> [ku:n] — <koně> [ko:ne], pán — pána — hrad — hradu...
 - péct — pečú — pekl < péci — peku — pekt
 - Přišel jsem pozdě — přišel bych / #by jsem / #bysem pozdě.

1. kapitola KNIHA VE FIALOVÉ VAZBĚ

V antikvariátu v Karlově ulici jsem procházel podél řad knižních hřbetů, čas od času jsem se podíval skleněnou výlohou ven: začalo hustě sněžit, s knihou v ruce jsem přes sklo pozoroval sněžné víry kroutící se před zdí salvátorského kostela, vracel jsem se zase ke knize, vdechoval jsem její vůni, nechal jsem pohled poletovat po stránkách a tu a tam si přečetl fragment věty, který tajemně a oslnivě zazářil ve vytržené souvislosti. Nikam jsem nespěchal, byl jsem rád, že jsem v místnosti, kde je cítit příjemná vůně starých knih a kde je teplo a ticho, v němž je slyšet šelestění obrácených stránek jako vzdechy knih ze sna, byl jsem rád, že nemusím do šera a sněhové vánice.

Přejížděl jsem pomalu prstem po vlně knižních hřbetů na polici; náhle prst zapadl do tmavé prohlubně mezi tlustým francouzským svazkem o národohospodářství a knihou, na jejímž potrhaném hřbetě byl nápis Geburths-
hilfe bei Rind und Pferd, na dně prohlubně se dotkl nezvykle hebkého hřbetu. Násilím jsem vytáhl z hloubky police knihu ve vazbě z tmavě fialového sametu, na němž nebyl ani název, ani jméno autora, a otevřel jsem ji: stránky byly potištěné nějakým neznámým písmem; bezmyšlenkovitě jsem knihu prolistoval, chvíli jsem si prohlížel